

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

พลังงานเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทำให้มีความต้องการในการใช้พลังงานเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แต่พลังงานเป็นทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลให้ราคาในตลาดโลกถีบตัวสูงขึ้น ดังเช่น การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของราคาน้ำมันดิบทำให้ธุรกิจทุกประเภทที่ต้องใช้พลังงานเป็นหลักในการดำเนินงานประสบปัญหากำไรลดลงจากต้นทุนการดำเนินงานที่สูงขึ้นยกเว้นธุรกิจในกลุ่มพลังงานที่อาจได้เปรียบจากภาวะการณ์นี้ โดยจะเห็นได้จากธุรกิจกลุ่มพลังงานในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับความสนใจจากนักลงทุนเป็นอย่างมาก (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548 : ออนไลน์) เนื่องจากเป็นกลุ่มหลักทรัพย์ที่มีอัตราผลตอบแทนค่อนข้างสูง ประกอบไปด้วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับไฟฟ้า น้ำมัน ก๊าซปิโตรเลียม ถ่านหิน ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกัน เช่น ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ธุรกิจขนส่งน้ำมัน ธุรกิจให้บริการเติมน้ำมัน เป็นต้น ซึ่งความหลากหลายและความซับซ้อนของธุรกิจ ส่งผลให้เกิดความหลากหลายของรายได้ที่แตกต่างกันออกไป ทำให้มีความยุ่งยากในการบันทึกบัญชี เนื่องจากกิจการจะต้องรับรู้รายได้ให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 37 เรื่องการรับรู้รายได้ ที่กำหนดให้กิจการต้องรับรู้รายได้จากการขาย รายได้จากการให้บริการ รายได้ค่าดอกเบี้ย ค่าสิทธิ และเงินปันผล ทั้งนี้ต้องรับรู้ในเวลาและจำนวนที่ถูกต้อง และทำการรับรู้รายได้เมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ว่ากิจการจะได้รับประโยชน์และสามารถวัดค่าของประโยชน์นั้นอย่างน่าเชื่อถือ (อังครัตน์ เปรียบจริยวัฒน์, 2548 : 66) หากกิจการทำการรับรู้รายได้ผิดพลาดอาจก่อให้เกิดการเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อนักลงทุนหรือผู้ใช้รายงานทางการเงินได้

อันเห็นได้จากกรณี บริษัท ปิคนิค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทในกลุ่มพลังงานในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่เกิดกรณีเรื่องการรับรู้รายได้ที่ผิดพลาด ส่งผลให้บริษัทมีผลกำไรสูงกว่าปกติ เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลเสียหายต่อภาพลักษณ์ของกิจการ และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นอย่างมาก และถือเป็นรายการผิดปกติก่อนคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ตรวจพบและมีคำสั่งให้บริษัทปิคนิคฯแก้ไขงบการเงินดังกล่าวเมื่อวันที่ 29 มีนาคม และ 11 พฤษภาคม 2548 (คม ชัด ลึก, 2548 : ออนไลน์)

จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาการรับรู้รายได้ของกลุ่มพลังงานในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อศึกษาว่ากลุ่มธุรกิจเหล่านี้มีการรับรู้รายได้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 37 เรื่องการรับรู้รายได้มากน้อยเพียงใด รวมถึงศึกษาการเปิดเผยข้อมูลการรับรู้รายได้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งจะสะท้อนถึงฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการ ส่งผลให้นักลงทุนมีความเชื่อมั่นและสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนได้อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์การรับรู้รายได้ของกลุ่มพลังงานในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงการรับรู้รายได้ในรายงานประจำปีและงบการเงินของกลุ่มพลังงานในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับงบการเงินและรายงานประจำปี พ.ศ. 2546 พ.ศ. 2547 และ พ.ศ. 2548 ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 37 เรื่องการรับรู้รายได้ หลักการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้รายได้รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลการรับรู้รายได้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

วิธีการศึกษา

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเก็บข้อมูลจากรายงานประจำปีและงบการเงินของกลุ่มพลังงานในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร เอกสารทางวิชาการ สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ งานวิจัยและเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 37 เรื่อง การรับรู้รายได้

ขอบเขตประชากร

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ กลุ่มพลังงานในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีประชากรจำนวน 18 บริษัท (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2549 : ออนไลน์) ได้แก่

1. บริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน) : GLOW
2. บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำตะวันออก จำกัด (มหาชน) : EASTW
3. บริษัท โซลาร์ตรอน จำกัด (มหาชน) : SOLAR

4. บริษัท ไทยออยล์ จำกัด (มหาชน) : TOP
5. บริษัท บริการเชื้อเพลิงการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) : BAFS
6. บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) : BCP
7. บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน) : BANPU
8. บริษัท ปิคนิค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) : PICNI
9. บริษัท ปตท จำกัด (มหาชน) : PTT
10. บริษัท ปตท สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) : PTTEP
11. บริษัท ผลิตไฟฟ้า จำกัด (มหาชน) : EGCOMP
12. บริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรีโฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน) : RATCH
13. บริษัท ระยองเพียวริฟายเออร์ จำกัด (มหาชน) : RPC
14. บริษัท ลานนารีเซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) : LANNA
15. บริษัท สยามสหบริการ จำกัด (มหาชน) : SUSCO
16. บริษัท สหโคเจน (ราชบุรี) จำกัด (มหาชน) : SCG
17. บริษัท สหมิตรดั่งแก๊ส จำกัด (มหาชน) : SMPC
18. บริษัท เอเชียเอ็น อินซูเลเตอร์ จำกัด (มหาชน) : AI

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ใช้การรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปีและงบการเงินกลุ่มพลังงานในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับงบการเงินประจำปี พ.ศ. 2546 พ.ศ. 2547 และ พ.ศ. 2548 ที่ผ่านการตรวจสอบและรับรองจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำเสนอข้อมูลที่วิเคราะห์ในลักษณะข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายหลักเกณฑ์การรับรู้รายได้ของกลุ่มพลังงานในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับงบการเงินประจำปี พ.ศ. 2546 พ.ศ. 2547 และ พ.ศ. 2548 ว่าได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 37 เรื่องการรับรู้รายได้ และ มีการเปิดเผยข้อมูลการรับรู้รายได้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินอย่างไร

นิยามศัพท์

รายได้ หมายถึง กระแสเข้าของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ (ก่อนหักค่าใช้จ่าย) ในงวดบัญชีซึ่งเกิดขึ้นจากกิจกรรมตามปกติของกิจการเมื่อกระแสเข้านั้นส่งผลให้ส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ไม่รวมถึงทุนที่ได้รับจากผู้มีส่วนร่วมในส่วนของเจ้าของ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2543 : 311)

การรับรู้รายได้ หมายถึง การบันทึกรายได้ในบัญชีเมื่อพิจารณาแล้วว่ารายได้นั้น มีความแน่นอนเพียงพอที่จะเกิดขึ้นและสามารถวัดค่าได้อย่างน่าเชื่อถือ โดยทั่วไปการขายสินค้าจะรับรู้รายได้ ณ จุดขาย และการให้บริการจะรับรู้รายได้เมื่อให้บริการแล้ว (คณะกรรมการพจนานุกรมและศัพท์บัญชี, 2546)

กลุ่มพลังงานในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมายถึง กลุ่มธุรกิจที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และถูกจัดอยู่ในกลุ่มธุรกิจพลังงานในปี พ.ศ. 2546 พ.ศ. 2547 และ พ.ศ. 2548 จำนวน 18 บริษัท

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบแนวทางการรับรู้รายได้ในทางปฏิบัติของธุรกิจกลุ่มพลังงาน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เปรียบเทียบกับมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 37 เรื่องการรับรู้รายได้ ตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป
2. สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นข้อสังเกตแก่นักลงทุน เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างของการรับรู้รายได้ในแต่ละกิจการของกลุ่มพลังงาน เพื่อใช้ในการตัดสินใจสำหรับผู้ลงทุนที่จะลงทุนในธุรกิจกลุ่มพลังงานในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย